

AFGANISTAN

Tähdeksi VÄKIVALLAN VARJOSSA

Vanhoilliset afgaanit haluavat eroon television laulukilpailusta, jota puoli kansaa katsoo. Tuotantoyhtiö Moby ei aio antaa periksi.

TEKSTI IVAR ANDERSEN
KUVAT CHRISTOFFER HJALMARSSON JA TOLO TV

Sunnuntaina 20. maaliskuuta 2016 **Habibullah Fani** tarttui mikrofonin ja esitti Afghan Star -kilpailun viimeisen laulun. Takana oli muutaman kuukauden taisto, jossa 23-vuotias Fani oli kerta toisensa jälkeen päihittänyt yksitoista kilpailijaansa.

Nyt lava oli hänen, ja hetken aikaa Afganistan sai unohtaa yli kolme vuosikymmentä kestäneen epätoivon ja väkivallan.

Afghan Star on Afganistanin suosituin televisio-ohjelma. Tuotantoyhtiö Moby esittää sitä televisiokanavallaan Tolo TV:llä. Sen mukaan katsojia on 16 miljoonaa eli puolet maan asukkaista.

Afghan Star vastaa kansainvälisesti menestyntää Idols-laulukilpailua. Osallistujat ovat nuoria aikuisia ja enimmäkseen suurista kaupungeista. Koe-esiintymisiä järjestetään pääkaupunki Kabulin lisäksi Heratissa, Kandaharissa ja Mazar-i-Sharifissa.

Tuotantokausia on ollut yksitoista, ja valtaosa kilpailijoista on ollut miehiä.

OMA LAULUTEHDAS

Afghan Star on tuotantoyhtiö Moby'n lippulaiva. Television laulukilpailu alkoi vuonna 2005, jolloin äärijärjestö Talebanin hallinnon kaatumisesta oli kulunut neljä vuotta, kertoo Tolo TV:n johtaja **Massood Sanjer**.

Hän on työskennellyt Mobyssa vuodesta 2002, jolloin se perustettiin. Sanjer muistaa yhä päivän, jolloin tuotantoyhtiön ensimmäinen radiolähetys oli eetterissä.

LAULUKILPAILU
AFGHAN STARIN
OSALLISTUJIA ON UHATTU
JOPA KUOLEMALLA.

Habibullah Fani (vas.) voitti Afghan Star -laulukilpailun keväällä 2016. Hänen vierellään finaalissa esiintynyt Habib Qaderi (kesk.) ja toiseksi sijoittunut Ashan Arab.

"Musiikki oli kiellettyä vuoteen 2001 asti. Kasettien tai dvd-levyjen hallussapidosta saattoi joutua vankilaan, joten uutta musiikkia ei oltu kuultu vuosiin. Siksi sitä soitettiin kaikilla toreilla vain muutama tunti sen jälkeen, kun ensimmäinen lähetyksemme oli loppunut."

Koska Afganistanin musiikkiteollisuus oli tuhattu, Sanjerin piti alkuvuosina soittaa intialaisia Bollywood-hittejä ja pakistanilaisia iskelmiä.

"Nyt 85 prosenttia soittamastamme musiikista on afganistanilaista. Iso osa on Afghan Starin tuotantoa, sillä osallistujat kekevätkänsä levytysopimuksen."

Moby toimii myös mainos- ja it-alalla, julkaisee lehtiä ja omistaa internetkaviloita. Yhtiön omistaa **Mohsenin** perhe, joka teki pakolaisaikanaan omaisuuden Australian rahoitusmarkkinoilla.

"Yleisö vaatii meiltä rohkeutta, joten teemme sitä, mitä se haluaa", sanoo johtaja Massood Sanjer Tolo TV:stä.

Moby on saanut rahoitusta myös muun muassa Yhdysvaltain kehitysapuvirastolta USAID:ltä.

VÄKIVALTAA JA UHKAILUA

Afghan Star on alusta lähtien ärsyttänyt vanhoillisia afgaaneja, jotka ovat yrittäneet taivuttaa maan hallitusta lopettamaan ohjelman. Toistaiseksi he eivät ole onnistuneet.

Osallistujia on myös uhattu väkivallalla ja jopa kuoleamalla. Kolme vuotta sitten 17-vuotias **Latifa Azizi** joutui pakenemaan perheineen kotikaupungistaan Mazar-i-Sharifista Kabuliin, koska hänen yhteisönsä ei hyväksynyt esiintymistä Afghan Starissa.

Viimeksi tammikuun lopussa seitsemän Moby'n työntekijää kuoli Talebanin itsemurhaiskussa Kabulissa. Taleban perusteli iskua ilmoittamalla, että Tolo TV on "maan suurin verkosto, joka edistää epäsiiveä uskonnotto muutta, vieraita kulttuureita ja alastomuutta".

"Kyse ei ole vain Afghan Starista. Vanhoilliset pyrkivät lopettamaan myös uutiset. Yleisö vaatii meiltä kuitenkin rohkeutta, joten teemme sitä, mitä se haluaa", Massood Sanjer sanoo.

Tuotustuotannossaan Moby tukeutuu laajaan toimittajaverkostoonsa eri puolilla Afganistania. Se on luonut malleja muille radio- ja televisiokanaville sekä pakottanut myös valtiolliset uutispalvelut lisäämään avoimuuttaan.

Sanjer sanoo noudattavansa samoja julkaisuperiaatteita viitteessä ja uutistuoannossa.

"Yksilöllä on yhtä suuri oikeus esittää kaihoisia rakkausballadeja kuin kansalaisilla velvollisuus saada asiallista ja puolueetonta tietoa."

ESIMAKUA ÄÄNESTÄMISEEN

Mediayhtiön johtaja Massood Sanjer on syntynyt ja kasvanut Kabulissa. Edes huonoimpina aikoina hän ei paennut naapurimaihin Iraniin tai Pakistaniin, kuten moni muu Afganistanin eliitistä. Englannin kielen hän omaksui opettajaisältään. Tekniikka kiinnosti muuten vain.

Talebanien hallinnon aikana Sanjer työskenteli vastentahtoisesti heidän valvomassaan Radio Shariassa. Šaria tarkoittaa islamilaista lakia.

Välillä Sanjer luki englanniksi käännettä julkilausumia, jotka oli suunnattu kansainväliselle yleisölle. Joskus se oli vaikeaa, sillä uutiset olivat silkkää propagandaa, hän sanoo.

"Talebanit räjäyttivät Bamiyanin Buddha-patsaat maaliskuun alussa 2001. Edellisenä päivänä minun piti lukea liikkeen perustajan mullah **Omarin** julistus sanataarkasti. Rajojen testaaminen ei ollut mahdollista."

Möyhemmin Sanjer sai oman radio-ohjelman, jossa hän koetteli rajoja ja pyrki vastuulliseen uutisjournalismiin. Vuorovaikutus kuulijoiden kanssa on hänelle tärkeää.

"Jonkin aikaa sitten vastaanotin puhelun suorassa lähetyksessä. Soittaja oli autolla matkalla Kabulista Kandahariin ja kertoi, että ilman lahjuksia poliisit eivät päästä häntä jatkamaan matkaansa. Pysyin miestä pysymään linjalla. Miljoonat ihmiset kuuntelivat, kuinka hän kinasteli poliisien kanssa 50 afghanista (65 sentistä). Seuraavana päivänä sain tietää, että poliisit oli pidätetty."

Moby on liiketoimintaa mutta myös yhteiskunnallista muutosta. Kansan ääni autolla radiossa, ja Afghan Starissa yleisö äänestää voittajan matkapuhelimillaan. Monelle afganistanilaiselle se on ensimmäinen kokemus yhteisöllisestä päätöksenteosta.

"Nuoret äänestävät suosikkilaulajaansa ja näkevät, että heidän äänellään on merkitystä. Huomenna samat nuoret kannattelevat Afganistanin yhteiskuntaa. Paljon on voitettu, jos he vaativat, että presidentti tulee valita samalla tavalla oikeudenmukaisesti kuin Afghan Starin voittaja", Sanjer sanoo.

Kirjoittaja on ruotsalainen vapaa toimittaja.
Tekstin on suomentanut Tiina Kirkas.